

СТАНОВИЩЕ

за дисертационно изследване за придобиване на научна и образователна степен „Доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Социална работа по проект)

НА ТЕМА: СТАТУС И РОЛИ НА БЕНЕФИЦИЕНТИТЕ ПО СОЦИАЛНИ ПРОЕКТИ

Автор на дисертационния труд: Десислава Тодорова Иванова

Научен ръководител: проф. д-р Силвия Николаева

**Член на научното жури: доц. д-р Пенка П. Кожухарова,
ШУ “Еп. Константин Преславски“**

1. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТВАНИЯ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД ПРОБЛЕМ

Социалните проекти, със средствата на социалната работа по проект, допринасят в значителна степен за социалното сближаване, активното гражданско участие и личностна реализация. Те имат възможност да внесат промени в стратификацията в обществото, да разчупят затворения кръг на бедността и социалното изключването. Тяхната роля може да бъде допълнително засилена, ако бъде осмислено разнообразието, от гледна точка на културно богатство, съществуващи знания, умения и развитие капацитета на бенефициентите по социални проекти чрез активното им участие в отделни етапи от проектния цикъл.

Авторът обосновава посочва, че „<...> статусно-ролевата трансформация на бенефициента е неоспорим и обективен показател за проектния успех.“ (с. 7).

В този контекст, темата на дисертационния труд и конкретизирането ѝ в обекта и предмета на настоящото изследване са значими, коректно оценени и ясно дефинирани.

2. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем от 288 страници основен текст, разпределени в увод, изложение в четири глави, заключение, списък с използваната литература и 5 приложения. Посочени са общо 199 източника от български и чуждестранни автори, които отразяват важни и значими за научната област публикации. В отделен параграф са представени интернет ресурси на програми за финансиране на проектни интервенции.

В УВОДА авторът обосновава актуалността на темата и нейната научна значимост. Коректно са формулирани целта, задачите, обектът и предметът на проучването, посочена е работната хипотеза, неговата организация и етапи на реализиране, което позволява на автора да очертае точно границите на изследването и да постигне взаимна логична обвързаност между отделните части на текста и изчерпателност на изложението.

Първите три глави съдържат теоретичните постановки на дисертационния труд и представят богат, многоаспектен, добре систематизиран и критично представен обзор на литературата по изследваната проблематика. Същевременно данните се обогатяват с

доказателства за проблемни аспекти и зависимости между социалния статус и роля на бенефициентите и устойчивостта на резултатите от проекта.

В ПЪРВА ГЛАВА са изведени концептуални основи на проектното мислене и практика в социалната сфера. Анализирани са същността и спецификата на социалните проекти. Диференцирени са специфични групи бенефициенти, в зависимост от целевите групи и степента на активност при реализиране на проектните дейности. Представени са нормативни и социални аспекти, които предопределят техния статус и роли. Авторът уточнява, че социалният статус на бенефициентите не е достатъчен ориентир за надеждно идентифициране и оценяване на тяхната проектна значимост и динамика“ (с. 27.), и с основание посочва, че социалното стратифициране може да се окаже реален риск за ефективността на проектните дейности.

Участието на бенефициентите в процесите на анализ, планиране, реализиране и мониторинг на проекта, за постигане на значима за тях промяна, създава реална възможност за усвояване на нови за тях социални роли и позиции, които могат да окажат позитивно влияние върху личностното им развитие и социално включване. Въз основа на тази теза авторът извежда ключова за изследването понятийна група „бенефициент – статус – роля“. В следващите параграфи системно и задълбочено анализира нейните съществени признаци и зависимости от процесите на проектиране в сферата на социалните дейности и практики, при отчитане на теоретичните подходи за социалното учене, мотивацията, управлението на знанието и социалния капитал.

Анализът и оценката на литературните източници са ориентирани към открояване на недостатъчно добре изяснените, както и на дискуссионните въпроси, свързани с проблеми от проектната практика и служат като надеждна база за уточняване на авторската програма на изследването.

ВЪВ ВТОРА ГЛАВА „Социалният проект: дискурси, употреба и ефекти“ е проследено утвърждаването на проектното управление в социалните организации. Посочени са етапи в процеса на реализиране на проекта, които разкриват логиката на интервенция и проследяват зависимостите между констатираните потребности, свързаните с тях цели и очаквани резултати, планираните дейности, механизми за управление и устойчивостта на резултатите.

Напълно обосновано, авторът насочва вниманието си към заложеното и възможно влияние на отделния бенефициент като индикатор за оценка на дълбочината на търсената промяна. Този ракурс е оценен като особено значим при решаване на проблеми, за които няма утвърдени модели и добри практики и изискват самобитен подход като отговор на конкретната потребност.

Характеристиките на автентичната социална реалност, в която дадена група и индивид съществуват, определят показателите за промяна и избора на стратегия на проекта. Този процес моделира познатите добри практики в най-адекватния работен модел. Участието на заинтересованите страни при планиране на проекта в значима степен проектира добавената стойност на реализираните в следващите етапи дейности и превръща работния в „работещ“ модел и добра практика.

Знанието за организирането и управлението на тези иновативни модели, допринася за постигане на устойчивост на социалните процеси и развитие на гражданското общество.

В ТРЕТА ГЛАВА „Бенефициентът по социалния проект: подходи към разбирането, оценяването и развитието на неговия статус и роли“ са представени водещи теории за социалните роли в процеса на междуличностно взаимодействие и социално функциониране. Изведени са основни подходи, въз основа на които авторът насочва анализа си към два основни типа роли: социални и интерактивни, които отразяват посоката на взаимодействие и влияние между индивида и социалната среда.

При анализ на категориите социален статус е приета концепция, която го представя като променлива величина, при отчитане на възможностите за неговото актуализиране във всеки един жизнен момент, посредством социалната роля. Това дава основание на автора да систематизира типични характеристики на статусно-ролевия профил на бенефициентите по социални проекти. Анализирани са субективни предпоставки, детерминанти от социалната среда, които трябва да бъдат отчитани при статусно-ролевата трансформация на бенефициента.

Оценена е неговата роля като значима за групата. Авторът насочва вниманието си към характеристиките на конформизма, анонимността, състоянието на заучена безпомощност, които могат да бъдат рискови за нейното реализиране. Изведени са принципи и техники за тяхното оценяване и преодоляване.

Компетентно е анализирано влиянието на групата и субгрупите при изпълнение на ролята и реализиране на нейния статус. Посочени са подходящи мотивационни техники, които следва да се прилагат, с отчитане на индивидуалните потребности, очаквания и ценности на индивида.

Разгледани са национални политики, отразени в ключови нормативни, стратегически документи и хоризонтални принципи, които обосновават и мотивират включването на бенефициентите като главен проектен ресурс в социални проекти. Изведени са проблемни аспекти, възможности за проследяване на зависимости и планиране на промени.

В ЧЕТВЪРТА ГЛАВА е представено емпиричното изследване. Въз основа на теоретичното проучване са обосновани три основни статусно-ролеви профили на бенефициентите по социални проекти. С помощта на моделирането като изследователски инструмент са описани характерният им статус и роли и типични проектни интервенции. В последваща фаза се синхронизират трите статусно-ролеви профила с констатираните за тях водещи характеристики и кореспондиращи проектни модели и подходи за работа.

Моделът позволява да бъдат изведени специфични характеристики на статусно-ролевите профили през отделните етапи от проектния цикъл. Въз основа на това, авторът извежда три основни равнища, свързани с етапа на проектиране, реализиране на проектните дейности и мониторинг и контрол на резултатите, за да проучи реализирането на релацията „статус – роля (и) на бенефициентите“.

За проверка на валидността на формулираната хипотеза е предприета поетапна изследователска стратегия, пряко кореспондираща с изведените равнища на емпиричното изследване и заложените в тях цели и задачи.

Проучването е проведено системно и задълбочено в рамките на пет календарни години. Докторантката се е насочила към оптимален набор от методи на изследване, които гарантират получаване на достатъчен по обем и качество емпиричен материал, който е подложен на обстоен анализ.

Научната интерпретация на получените в емпиричното проучване данни е направена в логиката на формулираните изследователски цел, задачи и хипотеза. За повишаване на познавателната стойност на анализа допринася интегрирането и интерпретацията на качествени и количествени данни, както и структурирането на доказателствата не само по посока на възможностите, но и на ограниченията.

Ревизиран е моделът на логическата рамка при планиране на проекти в социалната работа, като към него е интегриран допълнителен елемент, свързан със статусно-ролевия профил на бенефициентите. По този начин инструментът, който е най-популярният и широко прилаган за проектно планиране и оценяване, се адаптира към спецификата на социалното проектиране.

ЗАКЛЮЧЕНИЕТО е подходящо обобщение на резултатите от дисертационния труд. Формулираните изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с методологията и констатираните зависимости. Предложенията са обосновани и приложими, произтичат от анализа и съвременното състояние на изследвания проблем и са насочени към неговото решаване. С основание може да бъде прието, че предложеният модел на логическа рамка е надеждна основа за качествено оценяване, мониторинг и контрол при изпълнение на проекта и допринася за постигане на устойчиви резултати.

Езикът и стилът на разработката съответства на книжовната норма и научната терминология.

3. ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приемам формулираните от докторанта приноси, които отразяват обективно постиженията му. Те имат характер на обогатяване и доразвиване на съществуващата теория и методология.

4. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът отразява коректно структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследването. По темата на дисертацията са направени 4 публикации. Всички те, отразяват защитавани в дисертационния труд тези и представят автентично отделни етапи на работата върху него.

5. ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Реализираният изследователски процес и получените резултати са надеждна основа за разработване на методически инструментариум за развитие на уменията на специалисти в социалната сфера за планиране, развитие и мониторинг на статус-ролевата позиция на бенефициентите на различни етапи от проектния цикъл и препоръчвам на автора, да задълбочи сравнителните си проучвания в този аспект и да публикува получените резултати.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа теоретични и практико-приложни резултати, които представляват оригинален принос в областта на планирането и управлението на проекти в публичния сектор. Представеното изследване отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ "Климент Охридски". *Като отчитам достигнатите резултати, давам положителна оценка и предлагам на научното жури да гласува за присъждане на Десислава Тодорова Атанасова научната степен степен „Доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Социална работа по проект).*

Автор на становището :

Варна,
26. 04. 2016 г.

/доц. д-р Пенка П. Кожухарова/